

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

Quality of life of Grassroots Economic People of Trat Province

Thunyanee Niyomkij¹ and Pisit Chaisuwanthavorn²

^{1,2}Faculty of Management Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University

email: thunyanee.n@rbru.ac.th

Abstract

Understanding quality of life especially grassroots economic people of the country during COVID-19 pandemic would be one of the important information for developing ways to improve people's quality of life. Due to important of the situation awareness, the study aimed to study quality of life of grassroots economic people of Trat province and aimed to compare quality of life of grassroots economic people of Trat province. This study was a quantitative research using questionnaire to collect data. Random sampling was used for selecting 385 samples.

The study indicated that 1) The levels of grassroots economic people of Trat province which are physical domain, psychological domain, social relationships were in a good level. 2) The comparison results of total quality of life of grassroots economic people in a sector of hawker stalls were in a good level. Quality of life of grassroots economic people in a sector of employee or general contractor with income less than 15,000 bath were in a good level. Quality of life of grassroots economic people in a sector of small entrepreneur/shop were in a good level. Quality of life of grassroots economic people in a sector of community enterprise group were in a good level. The level of quality of life of hawker stalls were lower than small entrepreneur/shop.

Keywords: Quality of life of people Grassroots Economy

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

บทนำ

การแพร่กระจายของเชื้อโรคSARS-CoV-2 หรือ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากร มาตรการการควบคุมการกระจายของโรคเพื่อลดความรุนแรงของสถานการณ์การติดเชื้อหลายมาตรการส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพและรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชน การศึกษาในระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว จึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตของกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่เป็นรากฐานของประเทศ การขับเคลื่อนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สนับสนุนให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการใช้ทรัพยากร และรับบริการทางสังคมอย่างเสมอภาคและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังที่ได้ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 9 จนถึง 12 (พ.ศ.2545 – พ.ศ.2564) ซึ่งยึดหลักสำคัญของการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลาง ต้องการลดความเหลื่อมล้ำ แก้ไขปัญหาความยากจน และสร้างความเสมอภาคให้กับประชาชน นับตั้งแต่ปีพ.ศ.2556 จนถึงปี พ.ศ. 2560 จำนวนคนจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากจำนวน 7.3 7.1 4.8 5.8 และ 5.325 ตามลำดับ แต่ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของรายได้ของคนไทย ในปีพ.ศ.2556 มีค่าเท่ากับ 0.465 ในปีพ.ศ.2558 มีค่าเท่ากับ 0.445 และในปีพ.ศ.2560 มีค่าเท่ากับ 0.453 ค่าซึ่งสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ของคนไทยกลับมีค่าที่สูงขึ้น มีทิศทางที่สวนทางกับจำนวนคนจนที่มีแนวโน้มที่ลดลง อย่างไรก็ตาม จังหวัดตราด เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในโซนภาคตะวันออก มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของรายได้ ในปีพ.ศ. 2556 มีค่าเท่ากับ 0.398 ในปีพ.ศ.2558 มีค่าเท่ากับ 0.40 และในปีพ.ศ.2560 มีค่าเท่ากับ 0.449 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพชีวิต ความเหลื่อมล้ำที่ยังมีอยู่ โดยความเหลื่อมล้ำเป็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชาชนผู้ที่มีโอกาสและประชาชนผู้ที่ไม่มีโอกาสในการใช้ทรัพยากรและสวัสดิการต่างๆ ในสังคมเนื่องจากประชาชนผู้ที่มีโอกาสและผู้ที่ไม่มีโอกาสมีต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ประชาชนยังได้รับผลกระทบจาก COVID-19 แต่ยังคงขาดข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในช่วงเวลาดังกล่าวดังนั้นการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงมีความสำคัญ และเป็นตัวชี้วัดหนึ่ง ในการขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้กลุ่มเศรษฐกิจฐานราก ยกย่องรายได้ มีความกินดีอยู่ดีสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ เพื่อที่เป็นส่วนหนึ่งให้ประเทศขับเคลื่อนให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการวัดคุณภาพชีวิตกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากในช่วงเวลาที่มีการแพร่กระจายของ COVID-19 จึงเป็นการช่วยสะท้อนคุณภาพชีวิตกลุ่มเศรษฐกิจ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลจากการศึกษายังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในพื้นที่อื่น และสะท้อนข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพของกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงและยั่งยืน และเพื่อให้ภาครัฐบาลได้ทราบถึงการใช้นโยบายเศรษฐกิจต่างๆ ในการขับเคลื่อนพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 12 ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

นิยามศัพท์

กลุ่มเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพ พ่อค้าแม่ค้าขายเร่แผงลอย รับจ้างทั่วไป ลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ผู้ประกอบการรายย่อยห้องแถว/โชว์ห่วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2559)

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตราด ในด้านคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (ปรางทิพย์ ภัคคีศรีไพโรวัลย์, 2559)

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน

ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

จิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคม (ปรางทิพย์ ภักดีศรีไพรวัลย์, 2559)

จากความหมายคุณภาพชีวิตที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายคุณภาพชีวิตได้ดังนี้ มนุษย์ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานทางด้านความพึงพอใจในการดำรงชีวิตทางด้านวัตถุ และความพึงพอใจในการดำรงชีวิตทางด้านจิตใจ ที่ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตในทางที่ดี ได้แก่ สุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยไม่เบียดเบียนตนเองและสังคม

แนวคิดเศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจฐานราก คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้ เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิใช่เป็นเฉพาะเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปัจเจกแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาส และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอก ระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีความหลากหลายและการ จัดการโดยชุมชนท้องถิ่น ให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุน และกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต การอยู่ ร่วมกัน สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือธุรกิจของชุมชนในมิติของการเกื้อกูล เอื้อเฟื้อ การมีส่วนร่วม ร่วมของคนในตำบลต่างๆ ทั้งขนาดย่อมหรือขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้ทั้งความรู้ที่สั่งสมในพื้นที่ หรือที่เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของพื้นที่ และมีการพัฒนาให้ทันสมัย พร้อมกับมีเทคนิค วิทยาการและความรู้ เทคโนโลยี มาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับตลาด หรือสังคมเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คนและชุมชนท้องถิ่นโดยรวมสามารถพึ่งตนเอง มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และสามารถพัฒนาเป็นผู้ผลิต ผู้สร้างงานบริการต่างๆ จากท้องถิ่นที่เข้มแข็ง สร้างสรรค์หลากหลาย มีเอกลักษณ์ ทันสมัย และเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องมีความหลากหลาย พอเพียง เพื่อเปิดโอกาสและแบ่งปันให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถมีพื้นที่และมี โอกาสในการร่วมพัฒนาได้อย่างผสมผสานและสร้างสรรค์ รวมทั้ง สามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างเป็นมิตร เป็นธรรม และมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียม

องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ได้แก่ 1) มีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน ความสามารถที่จะเจรจาต่อรองและประสานงานทั้งภายใน และกับภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการจัดการระบบการเงินของชุมชน การบูรณาการทุน ร่วมกัน มีกองทุนของชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจสังคม อาชีพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และของคนในชุมชน 3) มีระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน ทุนพุทธิพยากร วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ 4) มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายใน และ ภายนอก เพื่อการวิเคราะห์ระบบของท้องถิ่น อาชีพ รายได้ รายจ่าย การผลิต ฐานเศรษฐกิจ ที่ดิน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ข้อมูลความรู้ระบบเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับภายนอก เป็น ฐานสำคัญในการวางแผนชุมชน การวางแผนเพื่อการตัดสินใจ การติดตาม วัดผลและรายงานผล 5) มีระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและ ก้าวหน้า ที่ได้มาตรฐาน มีมูลค่าเพิ่มและสามารถเชื่อมโยง ระบบเศรษฐกิจภายนอกได้ 6) สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิด ความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธ์ภาพที่ดี ทั้ง ระดับกลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มกับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค ภูมินิเวศน์ หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่ายประเด็นต่างๆ ได้ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว เครือข่ายประมง พื้นบ้าน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายภูมินิเวศน์

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

วิถี วัฒนธรรม หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น 7) มีระบบการอยู่ร่วมกัน หรือเคารพกติกา จารีตประเพณีใน การอยู่ร่วมกัน ระบบสวัสดิการการดูแลซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมใหญ่อย่างสร้างสรรค์ และเกื้อกูล 8) มีคุณธรรม จริยธรรมในการทำกิจกรรม การประกอบ กิจการ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือการดำรงชีวิต 9) มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยคนในชุมชนร่วมทุนร่วม กิจกรรมหรือกิจการ ในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีสำนึกถึงความ เป็นเจ้าของร่วมกัน 10) คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วม มีความรู้ เรื่องราวการพัฒนาในพื้นที่รวมทั้งความรู้ในสังคมอื่นๆ มี คุณภาพ มีความมั่นใจที่จะให้ความรู้ความเห็น ร่วมคิดร่วมทำ ตื่นรู้ มีความสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ครอบคลุมมี ความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ได้มากที่สุด (พัฒนาชุมชน, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิต

กลุ่มองค์การอนามัยโลกได้พัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อโดยใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเหลือเพียง 26 ตัวชี้วัด โดยข้อคำถามในฉบับย่อเป็นคำถามที่มีอยู่ในสังคมการรับรู้คุณภาพชีวิตของบุคคลนั้น วัฒนธรรมและค่านิยมจะส่งผล กับเป้าหมายและความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพชีวิต ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านสุขภาพ คือการรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์ของ ร่างกาย การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงานของตนเอง เป็นต้น

ด้านจิตใจ คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง การ รับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความคิด การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้ของตน เป็นต้น

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือ และได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ สภาพแวดล้อม การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต เป็นต้น

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล ตาม แนวทางของชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ โดยใช้เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ที่ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย และอัตวิสัย จะประกอบด้วย องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน (Power, Bullinger and WHOQOL Group พบใน ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, 2555) มาใช้ศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มประชากรกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดตราด
- 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดตราด

ระเบียบวิธีวิจัย

ไม่ทราบจำนวนประชากรกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดตราด

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
 ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

ด้านภาวะสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้สภาพเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสังคมต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตในการใช้ชีวิตที่มีความมั่นคงและปลอดภัย การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่อยู่มากขึ้นที่ดี การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่มีแหล่งประโยชน์ทางการเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอยในการดำเนินชีวิต การรับความสะดวกสบายในทางด้านการบริการทางสุขภาพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่มีกิจกรรมสันทนาการและกิจกรรมในเวลาว่าง การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและสามารถเดินทางไปไหนอย่างสะดวกสบายและมีอิสระ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก 26 ตัวชี้วัดนำมาใช้ออกแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของบุคคล และคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ : แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตทั่วไปของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดตราด จำนวน 26 ข้อ โดยใช้แบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำถามทั้งหมด 26 ข้อ มีคำถามที่มีความหมายเชิงลบ จำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 2, 9 และ 11 ส่วนคำถามที่มีความหมายเชิงบวก 23 ข้อ แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ

กลุ่มที่มีความหมายเชิงลบมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ตอบไม่เลยเท่ากับ 5 คะแนน
- ตอบเล็กน้อยเท่ากับ 4 คะแนน
- ตอบปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน
- ตอบมากเท่ากับ 2 คะแนน
- ตอบมากที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน

กลุ่มที่มีความหมายเชิงบวกมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ตอบไม่เลยเท่ากับ 1 คะแนน
- ตอบเล็กน้อยเท่ากับ 2 คะแนน
- ตอบปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน
- ตอบมากเท่ากับ 4 คะแนน
- ตอบมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน

คำถามแต่ละองค์ประกอบ มีดังต่อไปนี้

- องค์ประกอบด้านสุขภาพกาย ได้แก่ ข้อ 2, 3, 4, 10, 11, 12 และ 24
- องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ ข้อ 5, 6, 7, 8, 9 และ 23
- องค์ประกอบด้านสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ข้อ 13, 14 และ 25
- องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 และ 22

ส่วนข้อ 1 กับ ข้อ 26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวมจะไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
 ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดตราด กลุ่มประชากรมีคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้ ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก ด้านสุขภาพร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี และคุณภาพชีวิตโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี

ตอนที่ 2 ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตโดยรวมกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่ประกอบอาชีพ หาบเร่/แผงลอย มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเท่ากับ 3.66 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่ประกอบอาชีพ ลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/รับจ้างทั่วไป มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเท่ากับ 3.42 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่ประกอบอาชีพ ผู้ประกอบการรายย่อยห้องแถว/โชห่วย มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเท่ากับ 3.74 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับดี กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่ประกอบอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมเท่ากับ 2.88 มีระดับคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบค่าความแตกต่างด้วย (One Way Anova) พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้น อาชีพของกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่แตกต่างกันมีผลทำให้คุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อนำค่าเฉลี่ยมาทดสอบค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยเชฟเฟ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จำนวน 5 คู่ ได้แก่ กลุ่มอาชีพหาบเร่/แผงลอยมีคุณภาพชีวิตดีกว่ากลุ่มอาชีพลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/รับจ้างทั่วไป กลุ่มอาชีพหาบเร่/แผงลอยมีคุณภาพชีวิตดีกว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/รับจ้างทั่วไปมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ากลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยห้องแถว/โชห่วย กลุ่มอาชีพลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/รับจ้างทั่วไปมีคุณภาพชีวิตดีกว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยห้องแถว/โชห่วยมีคุณภาพชีวิตดีกว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

ในช่วงเวลาที่มีการแพร่กระจายของ COVID-19 คุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดตราดมีคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และโดยภาพรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี เมื่อแยกตามกลุ่มอาชีพประชากรเศรษฐกิจฐานราก ในกลุ่มสาขาอาชีพหาบเร่/แผงลอย กลุ่มสาขาอาชีพ ลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท/รับจ้างทั่วไป กลุ่มสาขาอาชีพ ผู้ประกอบการรายย่อยห้องแถว/โชห่วย มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี แต่ในกลุ่มสาขาอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดตราด จากการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนสอดคล้องกับการศึกษาของปรางทิพย์ ภัคทีศรีไพรวัลย์ (2559, 83) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง การศึกษาพบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปางแตกต่างกัน และการศึกษาของ นิรันดร์ แซ่แต้ (2555, 67) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชนโชคดี เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี การศึกษาพบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชนโชคดี เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

ข้อเสนอแนะ

เพื่อประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากให้ยั่งยืน ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

1. ด้านสุขภาพกาย ควรศึกษาถึงความจำเป็น และแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากได้รับการดูแลสุขภาพกายให้ได้รับสิทธิในการรักษาสุขภาพทั้งจากนโยบายของรัฐ หรือหน่วยงานที่เข้าไปบริการเพิ่มเติมให้กับประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้มีความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ วิธีการป้องกัน และดูแลตนเองเบื้องต้น เพื่อการมีสุขภาพที่ดีในระยะยาวของประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก
2. ด้านจิตใจ ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิต เพราะจากข้อมูลของการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากสุขภาพจิตมีความรู้สึกไม่ค่อยดี ท้อแท้ หดหู่ กังวล ซึมเศร้า เป็นต้น ควรมีการส่งเสริมดูแลให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตที่ดี มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้มีความรู้สึกผ่อนคลายและการสร้างมุมมองในแง่บวกในการดำเนินชีวิต เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้ความรู้กับประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากเพื่อมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจที่ดีในระยะยาว
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการกระตุ้นความสัมพันธ์ของคนในชุมชน แนวทางของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและส่งเสริม โดยให้ความสำคัญการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนและต่างชุมชน เพื่อเป็นส่งเสริมกระตุ้นความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชนและต่างชุมชน เพราะจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากยังขาดการปฏิสัมพันธ์การผูกมิตรกับคนอื่น
4. ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการให้บริการทางด้านสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานตามความเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างให้การดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มเศรษฐกิจฐานรากยังไม่ได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุข และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ไฟฟ้า น้ำประปา การระบบการคมนาคมขนส่ง ภัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2562). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12**. [Online]. เข้าถึงจาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8309&filename=index. 23 ตุลาคม 2562
- ธีรจุมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 8**, สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี วิทยะวัลย์ เรื่องขจร. (2554). **วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต**. สงขลา : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- นรินทร์ แซ่แต่. (2555). **คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโชคดี เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บริหารการทะเบียนกรมการปกครอง.สำนักงาน. (2562). **สถิติประชากรและบ้าน-จำนวนประชากรแยกอายุ** [Online] เข้าถึงจาก [://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php](http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php)[2562, ตุลาคม 23]
- ปรางทิพย์ ภักดีศรีไพรวัลย์. (2559). **การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การประชุมสวสนันท์วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2559). **การจัดทำดัชนีคุณภาพชีวิตของประชาชนฐานรากปี 2559**. เอกสารวิจัย เสนอต่อธนาคาร
ออมสิน
สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. **สถิติรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน**. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>. 2562